

Тетяна Березюк

*Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі,
м.Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ТОРГІВЛІ КВОТАМИ НА ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ В УКРАЇНІ

Tetiana Bereziuk

Ukrainian State University of Finance and International Trade, Kyiv, Ukraine

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF QUOTA TRADING MECHANISM FOR EMISSIONS OF GREENHOUSE GASES IN UKRAINE

In this article the author explores features of implementation of quota trading mechanism for emissions of greenhouse gases in Ukraine. Conditions of quota trading on greenhouse gas emissions adopted under the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Kyoto Protocol were considered. The attention is drawn to national legislation of Ukraine, which regulates conditions for implementation of international contracts of sale of Assigned Amount Units.

Also, attention is drawn to the fact that Ukraine today is one of the main sellers of surplus quota and therefore, in order to trade, Ukraine developed and implemented The Green Investment Scheme. The Green Investment Scheme is a guarantee of proper use of funds for greening of air pollution sources, received from the sale of surplus quota, and, at the same time, additional means to stabilize concentration of greenhouse gases in the atmosphere.

Key words: UN Framework Convention on Climate Change, the Kyoto Protocol, cap-and-trade for greenhouse gases emissions, the Green Investment Scheme, the Assigned Amount Units.

Виклад основного матеріалу. Україна як сторона Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї на період з 2008-го по 2012 р. взяла на себе кількісні зобов'язання на викиди парникових газів (далі – ПГ), а саме не перевищувати викиди в атмосферу на тому рівні, який існував у 1990-х роках. Щоб досягти поставлених цілей зі скорочення ПГ, на державному рівні вжито низку організаційно-правових та нормативних заходів, необхідних для імплементації Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату (далі – РК) та Кіотського протоколу до неї (далі – Кіотський протокол).

Міжнародне співтовариство зазначає, що стабілізація концентрації ПГ в атмосфері залежить від здійснення на національному рівні державами ефективної політики боротьби зі зміною клімату. Саме тому для додаткового економічного стимулювання держав у досягненні цілей обраної політики зі зменшення викидів парникових газів розробили та прийняли в Кіотському протоколі міжнародні механізми, а саме: механізм чистого розвитку, механізм спільне впровадження та механізм торгівлі квотами на викиди парникових газів.

Україна є країною з перехідною економікою і відповідно до Кіотського протоколу має право реалізовувати два міжнародні механізми, а саме: механізм спільне впровадження та механізм торгівлі квотами на викиди парникових газів. Найбільш привабливим для України, на нашу думку, є механізм торгівлі квотами на викиди парникових газів, оскільки в 90-х роках відбувся значний спад в економіці, зменшилися обсяги промислової діяльності і наша держава отримала певний надлишок квот на викиди ПГ. Цей надлишок вимірюється в Одиницях установленої кількості (далі – ОУК) та може бути проданий у межах міжнародного механізму торгівлі квотами на викиди парникових газів.

Науковець Петра Ліа Ленкос у своїй статті говорить про те, що торгівля квотами на викиди парникових газів є інноваційним гнучким механізмом Кіотського протоколу, гнучкість якого виявляється в можливості учасників досягти бажаного скорочення викидів ПГ більш економічним шляхом. Країни – сторони РК та Кіотського протоколу – можуть отримати певний надлишок квот на

викиди ПГ лише за умови вжиття на національному рівні заходів зі скорочення кількості викидів ПГ та перевиконання взятих на себе кількісних зобов'язань за Кіотським протоколом. Ринкова ціна таких надлишкових квот буде визначатися в залежності від кількості наявних на ринку ОУК з урахуванням граничної вартості скорочення викидів у всіх учасників ринку. На думку автора, квота на викиди парникових газів є економічним активом, який продається на ринку як право на забруднення¹.

Правовою основою реалізації механізму торгівлі квотами на викиди ПГ є РК, Кіотський протокол та документи, прийняті в рамках інституційних утворень РК та Кіотського протоколу. Так, на сесії вищого інституційного утворення – Конференції Сторін 2001 р. прийнято Маракешські домовленості, в яких визначили основні міжнародні умови для держав із застосування механізмів Кіотського протоколу. Зокрема, до умов застосування механізму торгівлі квотами на викиди парникових газів належать:

- ратифікація РК та Кіотського протоколу;
- розрахунок і реєстрація встановленої квоти (дозволу) на викиди парникових газів відповідно до розроблених правил нарадчого інституційного утворення – Наради Сторін;
- створення національної системи оцінки антропогенних викидів парникових газів;
- розробка та ведення національного реєстру антропогенних викидів парникових газів;
- щорічне надання національних повідомлення з питань зміни клімату².

При цьому кожна держава на національному рівні приймає правові норми, які конкретизують реалізацію міжнародних механізмів та врегульовують порядок цільового використання коштів, отриманих від продажу ОУК. Такі національні норми повинні враховувати чотири аспекти міжнародної торгівлі квотами на викиди ПГ, а саме (1) право на викиди (2) визначених ПГ (3) певної кількості (4) протягом установленого періоду часу. Тобто держава може стати учасником ринку міжнародної торгівлі квотами після дотримання умов, прийнятих уповноваженими інституційними утвореннями РК та Кіотського протоколу. Такі інституційні утворення надають право продажу надлишкових ОУК з урахуванням того, що держава виконала свої кількісні зобов'язання зі скорочення шести парникових газів Кіотського протоколу в період з 2008-го по 2012 р.³

Так, в Україні з прийняттям 18 серпня 2005 р. Національного плану заходів реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату розпочався процес розробки національної політики боротьби зі зміною клімату. 2006 р. Уряд України запропонував фахівцям Світовому банку надати рекомендації щодо можливих варіантів здійснення в Україні міжнародної торгівлі квотами на викиди ПГ. З цього приводу Світовий банк у своєму звіті рекомендував створити та впровадити Схему Зелених Інвестицій (далі – СЗІ), яка визначатиме порядок цільового використання коштів, отриманих від продажу ОУК, на обрані сторонами стратегічні проекти зі скорочення обсягу викидів ПГ⁴.

Враховавши пропозиції звіту Світового банку, Кабінет Міністрів України, як вищий орган виконавчої влади, розробив організаційно-правову базу здійснення міжнародної торгівлі квотами на викиди ПГ – Схему Зелених Інвестицій.

Так, 22 лютого 2008 р. прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 221 «Про затвердження порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і

¹ Lancos, Petra Lea (2008). Flexibility and Legitimacy - The Emissions Trading System Under the Kyoto Protocol. *German Law Journal*, vol. 09, no. 11, 1637-1638.

<<http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=1035>> (2015, травень, 05).

² The Marrakesh Accords, Decision 2/CP.7 (10 November 2001) FCCC/CP/2001/13/Add.1. *UNFCCC official site*.

<<http://unfccc.int/documentation/decisions/items/3597.php?dec=j&such=j&volltext=+%2FCP&anf=240&sorted=&dir c=&anf=240&seite=7#beg>> (2015, травень, 05).

³ Weber, Rolf H. (2008). *Emissions Trading*. Unternehmen – Transaktion – Recht, Liber Amicorum für Rolf Watter, Zürich/St. Gallen, 480.

<https://www.bratschilaw.ch/en/publications.html?type=555&tx_flbwb_flbwlightbox%5Bdocument%5D=195&tx_flbwb_flbwlightbox%5Baction%5D=lightbox&tx_flbwb_flbwlightbox%5Bcontroller%5D=lightbox> (2015, травень, 05).

⁴ Світовий Банк (2006). Звіт №: 37949. Україна. Варіанти створення схеми зелених інвестицій відповідно до Кіотського протоколу. *Climate Focus official site*.

<http://www.climatefocus.com/documents/files/options_for_a_green_investment_scheme_for_ukraine_2006.pdf> (2015, травень, 05).

виконання зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату» (далі – Постанова № 221). Постанова № 221 закріпила умови взаємодії центральних органів виконавчої влади і заявників проектів цільових екологічних інвестицій з питань відбору та реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій (далі – проекти)¹. Схематично процес реалізації проектів СЗІ відображено на рис. 1.

Рис. 1. Процес реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій за СЗІ України
Джерело: дослідження автора

На сьогоднішній день з Україною підписано дві міжнародні угоди купівлі-продажу Одиниць (частин) установленної кількості. Кабінет Міністрів України видав Розпорядження «Про укладення договору між Національним агентством екологічних інвестицій України та Організацією з розробки нових енергетичних та промислових технологій (Японія)» від 29 січня 2009 р. № 90-р, у якому зобов'язав Національне агентство екологічних інвестицій України укласти договір купівлі-продажу Одиниць (частин) установленної кількості з Організацією з розробки нових енергетичних та промислових технологій (Японія). Відповідно до укладеного договору купівлі-продажу Одиниць (частин) установленної кількості від 18 березня 2009 р., Україна продала 30 млн ОУК. Додатково 2010 р. Японія придбала 14 млн ОУК. Інвестиційні кошти, отримані від продажу надлишкових ОУК, повинні направлятися в такі сфери проектів СЗІ²:

- здійснення заходів з енергозбереження;
- застосування палива, використання якого має незначний вплив на зміну клімату;
- утилізація шахтного метану;
- використання відновлюваних джерел енергії;

¹ Постанова про затвердження порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконання зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату 2008 (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/221-2008-%D0%BF>> (2015, травень, 05).

² Guideline for Implementing the Green Investment Scheme (GIS) in accordance with the Memorandum between the Government of Japan and the Government of Ukraine on co-operation in the implementation of the UN Framework Convention on Climate Change and its Kyoto Protocol in accordance with Articles 6 and 17 of the Kyoto Protocol (signed 18 March 2009). Ministry of the Environment Government of Japan official site. <<http://www.env.go.jp/press/files/jp/13224.pdf>> (2015, травень, 05).

- зменшення обсягу викидів інших парникових газів, крім діоксиду вуглецю;
- захист навколишнього природного середовища.

Наступний договір купівлі-продажу Одиниць (частин) установленої кількості укладено 25 листопада 2009 р. також на підставі Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про укладення договору купівлі-продажу одиниць (частин) установленої кількості між НАЕІ та Міністерством довкілля, сільськогосподарських та морських справ Іспанії» від 18 листопада 2009 р. № 1388-р. За цим договором Україна продала 3 млн ОУК та отримані кошти направила в такі сфери проектів СЗІ:

- вилучення біогазу з побутових органічних відходів та його компресування до стану природного газу;
- використання відновлюваних джерел енергії, у тому числі біопалива;
- виробництво біогазу з відходів життєдіяльності тваринницьких ферм та його компресування до стану природного газу;
- багатооб'єктне встановлення індивідуальних теплових пунктів¹.

Після того як уповноважені центральні органи виконавчої влади отримують кошти за міжнародними договорами купівлі-продажу ОУК, вони здійснюють відбір та фінансування обраних проектів. Відбір проектів є досить складним, оскільки окрім великої кількості документації, яка подається до центральних органів виконавчої влади, сам проект має відповідати загальним і додатковим критеріям.

Загальні критерії відбору охоплюють такі складові: проекти не можуть суперечити цілям і принципам РК та Кіотського протоколу; здійснюються лише у сферах національної економіки з питання ресурсо- та енергозбереження, енергоефективності, відновлення лісових насаджень і водних ресурсів; містять інформацію про соціальні переваги від реалізації проекту (створення нових робочих місць); реалізуються тільки в межах міжнародного механізму торгівлі квотами на викиди парникових газів; попередньо погоджуються з органом місцевого самоврядування щодо можливості реалізації проекту на відповідній території².

Додаткові критерії відбору проекту, у свою чергу, деталізують обраний проект у певній сфері національної економіки. Заявник (підприємства, установи, організації всіх форм власності) зазначає рівень використання передових екологічно безпечних технологій, насамперед вітчизняних, та надає результат проведення попередньої оцінки рівня скорочення викидів, або збільшення поглинання парникових газів, або скорочення викидів і скидів забруднюючих речовин (у залежності від спрямованості проекту). Окрім того, розраховує фінансові показники проекту, які враховують його окупність та можливість широкого застосування. Також усі проекти мають відповідати порядку реалізації проекту СЗІ та кінцевий строк їх здійснення мав сплинути 2012 р., при цьому життєвий цикл таких проектів може перевищувати зазначений строк³.

З урахуванням вище зазначених критеріїв, заявник готує пакет документів проекту, надає в залежності від обраної сфери проекту дозволу та/або ліцензії та подає його на розгляд і затвердження в Міністерство екології та природних ресурсів України. Схематично відбір та затвердження проекту відображено на рис. 2.

Після затвердження проекту уповноважений центральний орган виконавчої влади здійснює його фінансування відповідно до прийнятого плану заходів. Порядок фінансування визначено в

¹ Державне агентство екологічних інвестицій України. Процес відбору проекту та розподілу коштів за Договором купівлі-продажу ОУК між Україною та Іспанією. *Офіційний Сайт Державного агентства екологічних інвестицій України*.

<<https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.seia.gov.ua%2Fseia%2Fcontrol%2Fmain%2Fuk%2Fpublish%2Farticle%2F634029&ei=usNJVajJJYyt7AaizYCQBQ&usq=AFQjCNEBRP-BtGdJuNqSNDHxHxpJMnVNvA&sig2=TK0mYFde8xxOCJTR4dIdiA&bvm=bv.92291466,d.ZGU>> (2015, травень, 05).

² *Порядок розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату ч. 4 (2008) (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України.* <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/221-2008-%D0%BF>> (2015, травень, 05).

³ *Порядок розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату ч. 4 (2008) (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України.* <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/221-2008-%D0%BF>> (2015, травень, 05).

Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів» від 23 березня 2011 р. № 348 (далі – Постанова № 348). При цьому зазначено, що головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним за реалізацію бюджетної програми КПКВК 6351020 «Державна підтримка заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату» є Міністерство екології та природних ресурсів України. Одержувачами бюджетних коштів є юридичні та фізичні особи, які здійснюють реалізацію проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та заходи щодо виконання Кіотського протоколу¹.

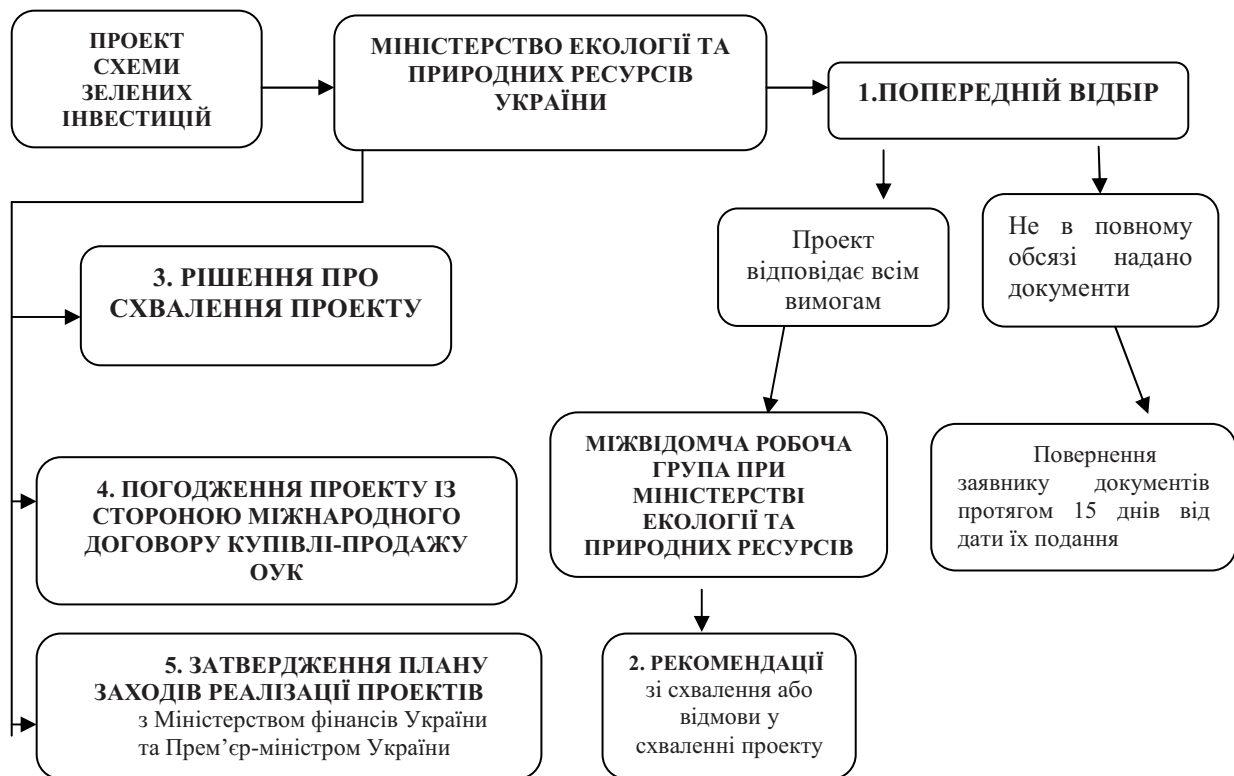

Рис. 2. Відбір та затвердження проекту СЗІ в Україні
Джерело: дослідження автора

Окрім того, процедура проведення закупівлі товарів, робіт і обрання виконавців послуг проектів відбувається на основі Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення конкурсу із закупівлі товарів, робіт і послуг у рамках реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату за кошти, отримані від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 16 липня 2012 р. № 672 (далі – Постанова № 672). Така процедура здійснюється на конкурсній основі через комісію, склад якої затверджується рішенням замовника (до 2014 р. замовником виступав ДАЕІ) та яка складається не менш як з п'яти осіб.

Спочатку замовник оприлюднює оголошення про проведення конкурсу на своєму веб-порталі не раніше ніж за 10 календарних днів до кінцевої дати подання учасниками своїх пропозицій. Пропозиція конкурсного відбору подається в запечатаному конверті в письмовій формі за підписом уповноваженої посадової особи учасника, прошита, пронумерована та скріплена печаткою з

¹ Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів ч. 2 (2011). (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/348-2011-%D0%BF>> (2015, травень, 05).

позначенням кількості сторінок цифрами і словами. Окрім того, вона має містити фінансово-господарську інформацію про юридичну особу, копію установчих документів, проект договору про закупівлю з істотними умовами та договір про забезпечення конкурсної пропозиції. Переможець конкурсу визначається з урахуванням таких критеріїв, як: ціна пропозиції, строк виконання, умови розрахунку та якість виконання робіт і надання послуг. Результатом проведення конкурсу є протокол, у якому зазначається дата, час і місце проведення конкурсу; персональні данні членів комісії; назва об'єкта конкурсу; найменування учасників та оцінка їх пропозиції конкурсного відбору. У день визначення переможця замовник акцептує пропозицію, яку визнали найбільш вигідною за результатами оцінки¹.

Наприкінці з переможцем, пропозицію конкурсного відбору якого було акцептовано, замовник укладає договір про закупівлю в письмовій формі відповідно до положень Цивільного та Господарського кодексів України та з урахуванням вимог конкурсної документації і умов акцептованої пропозиції конкурсу.

Поміж тим проведення конкурсного відбору, визначеного в Постанові № 672, з 2012 р. здійснювалося через засноване ДАЕІ Державне підприємство «Держекоінвест» (далі – ДП «Держекоінвест»). У межах переданих повноважень ДП «Держекоінвест» виконувало такі функції:

- забезпечення здійснення процедури закупівель товарів, робіт і послуг у рамках здійснення заходів по проектах цільових екологічних інвестицій відповідно до норм чинного законодавства;
- укладання договорів на закупівлю робіт, надання послуг, отримання товарів за державні кошти;
- приймання товарів, робіт і послуг за відповідними актами приймання-передачі;
- ведення обліку поставлених товарів, виконання робіт і надання послуг та здійснення контролю за витрачанням кошторисного ліміту;
- здійснення у встановленому порядку оплати поставлених товарів, виконаних робіт і наданих послуг та контроль за витрачанням кошторисного ліміту.

Тобто фактично ДП «Держекоінвест» виконував функцію замовника та здійснював розрахунок бюджетними коштами з комерційними організаціями-підрядниками.

2014 р. на офіційному сайті Державної фінансової інспекції України опубліковано звіт про реалізацію проектів цільових (екологічних) зелених інвестицій ДП «Держекоінвест», у якому виявили низку порушень і недоліків та засвідчили непрозорість механізму реалізації таких проектів.

Так, зокрема, проведення ремонтних робіт у сфері будівництва здійснювалося з порушенням норм чинного законодавства, що призвело до завищення фактичного обсягу виконаних робіт та, як наслідок, зайвого витрачання коштів на загальну суму близько 8,5 млн гривень. До того ж у результаті проведення ремонтних робіт окремі об'єкти соціальної сфери непридатні для використання, а на їх відновлення необхідні додаткові фінансові ресурси².

Крім того, ревізією встановлені факти прихованого кредитування комерційних структур, якими не виконано протягом 3-місячного терміну значного обсягу робіт та, відповідно, не освоєно в повному обсязі наданих їм з бюджету авансових платежів на суму 92 млн грн, наприкінці 2012 р. їх було повернуто до ДП «Держекоінвест» як невикористані. Однак ДП «Держекоінвест» не пред'являв позовів щодо стягнення штрафних санкцій за невиконання умов договорів до суб'єктів господарювання, через що втратив можливість стягнення коштів на загальну суму понад 5 млн

¹ *Порядок проведення конкурсу із закупівлі товарів, робіт і послуг у рамках реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату за кошти, отримані від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України 2012 (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/672-2012-п>> (2015, травень, 05).*

² *Звіт про результати роботи органів Державної фінансової інспекції за 2013 рік. 3.8.2. Про реалізацію проектів цільових (екологічних) зелених інвестицій ДП «Держекоінвест» ч. 5 (23 січня 2014). (Державна фінансова інспекція України). Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України. <<http://195.78.68.73/kru/uk/publish/article/102120;jsessionid=78007F9C76A42BC2139F4858B54D3621.app2>> (2015, травень, 05).*

гривень¹.

Також делегування «Держекоінвестагентством» повноважень щодо виконання функцій замовника на ДП «Держекоінвест» призвело до зайвого витрачання 11 млн грн бюджетних коштів. При цьому ДП «Держекоінвест» на момент унесення його до мережі одержувачів бюджетних коштів не відповідав критеріям одержувача бюджетних коштів у частині відсутності досвіду роботи та наявності виробничого потенціалу².

Підводячи підсумки, можна констатувати, що існування Схеми Зелених Інвестицій в Україні мало би забезпечити прозоре використання коштів, отриманих від міжнародних договорів купівлі-продажу Одиниць (частин) установленої кількості. Крім того, обрані проекти повинні були б полегшити економічне навантаження на взяті Україною зобов'язання з впровадження заходів зі зменшення викидів парникових газів. Але, на жаль, велика кількість проектів не була реалізована у визначені сторонами терміни, більше того, завершення деяких проектів перебуває під загрозою зриву. На нашу думку, реалізації проектів СЗІ завадило декілька факторів:

- недосконалість національного законодавства щодо відкритості проведення процедури закупівель товарів, робіт і послуг у рамках здійснення заходів по проектах цільових екологічних інвестицій;

- неефективна робота посадових осіб уповноважених центральних органів виконавчої влади у сфері контролю якості виконання робіт з реалізації проектів;

- відсутня повна інформація про відібрані проекти, їх стадія реалізації, а також прогнозовані обсяги зменшення викидів ПГ;

- обмежений доступ осіб до інформації щодо стану виконання проектів та витрачання бюджетних коштів.

Саме тому ми вважаємо, що необхідно провести комплексну реформу у сфері реалізації проектів СЗІ. Було б доцільно запровадити відкриту для громадськості процедуру відібрання проектів, їх фінансування та щоквартальне звітування виконавців і уповноважених центральних органів виконавчої влади про стадії і якість реалізації проектів.

References

1. Derzhavne agentstvo ekologichnikh investicij Ukraini. Proces vidboru proektu ta rozpodilu koshtiv za Dogovorom kupivli-prodazhu OUK mizh Ukrainoju ta Ispanijeju. *Oficijnij Sajt Derzhavnogo agentstva ekologichnikh investicij Ukraini*.
<<https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.seia.gov.ua%2Fseia%2Fcontrol%2Fmain%2Fuk%2Fpublish%2Farticle%2F634029&ei=usNJVajJJYyt7AaizYCBQ&usq=AFQjCNEBRP-BtGdJuNqSNDHxHxpJMnVNvA&sig2=TK0mYFde8xxOCJTR4dIdiA&bv=bv.92291466,d.ZGU>> (2015, traven', 05).
2. Guideline for Implementing the Green Investment Scheme (GIS) in accordance with the Memorandum between the Government of Japan and the Government of Ukraine on co-operation in the implementation of the UN Framework Convention on Climate Change and its Kyoto Protocol in accordance with Articles 6 and 17 of the Kyoto Protocol (signed 18 March 2009). *Ministry of the Environment Government of Japan official site*.
<<http://www.env.go.jp/press/files/jp/13224.pdf>> (2015, traven', 05).
3. Lantos, Petra Lea (2008). Flexibility and Legitimacy The Emissions Trading System Under the Kyoto Protocol. *German Law Journal*, vol. 09, no. 11, 1637-1638.
4. *Porjadok provedennja konkursu iz zakupivli tovariv, robit i poslug u ramkakh realizacii proektiv cil'ovikh ekologichnikh (zelenikh) investicij ta zakhodiv, pov'jazanikh z realizacijeju takikh proektiv i vikonannjam zobov'jazan' storin Kiots'kogo protokolu do Ramkovoї konvencii OON pro zminu klimatu za koshti, otrimani vid prodazhu chastin vstanovlenoi kil'kosti vikidiv parnikovikh gaziv, ta vnesennja zmin do dejakikh postanov Kabinetu Ministriv Ukraini*

¹ *Zвіт про результати роботи органів Державної фінансової інспекції за 2013 рік. 3.8.2. Про реалізацію проектів цільових (екологічних) зелених інвестицій ДП «Держекоінвест» ч. 16 (23 січня 2014).* (Державна фінансова інспекція України). *Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України*.
<<http://195.78.68.73/kru/uk/publish/article/102120;jsessionid=78007F9C76A42BC2139F4858B54D3621.app2>> (2015, травень, 05).

² *Zвіт про результати роботи органів Державної фінансової інспекції за 2013 рік. 3.8.2. Про реалізацію проектів цільових (екологічних) зелених інвестицій ДП «Держекоінвест» ч. 18 (23 січня 2014).* (Державна фінансова інспекція України). *Офіційний сайт Державної фінансової інспекції України*.
<<http://195.78.68.73/kru/uk/publish/article/102120;jsessionid=78007F9C76A42BC2139F4858B54D3621.app2>> (2015, травень, 05).

- 2012 (Kabinet Ministriv Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/672-2012-p>> (2015, traven', 05).
5. *Porjadok rozgljadu, skhvalennja i realizacii proektiv cil'ovikh ekologichnikh (zelenikh) investicij ta propozicij shchodo zdijsnennja zakhodiv, pov'jazanikh z realizacijeu takikh proektiv i vikonannjam zobov'jazan' storin Kiots'kogo protokolu do Ramkovoï konvencii OON pro zminu klimatu 2008* (Kabinet Ministriv Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/221-2008-%D0%BF>> (2015, traven', 05).
6. *Porjadok vikoristannja koshtiv, peredbachenikh u derzhavnomu bjudzheti dlja zdijsnennja zakhodiv, sprjamovanih na zmeshennja obsjagiv vikidiv (zbil'shennja absorbcii) parnikovikh gaziv 2011* (Kabinet Ministriv Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/348-2011-%D0%BF>> (2015, traven', 05).
7. *Postanova pro zatverdzhennja porjadku rozgljadu, skhvalennja i realizacii proektiv cil'ovikh ekologichnikh (zelenikh) investicij ta propozicij shchodo zdijsnennja zakhodiv, pov'jazanikh z realizacijeu takikh proektiv i vikonannja zobov'jazan' storin Kiots'kogo protokolu do Ramkovoï Konvencii OON pro zminu klimatu 2008* (Kabinet Ministriv Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/221-2008-%D0%BF>> (2015, traven', 05).
8. Svitovij Bank (2006). Zvit №: 37949. Ukraina. Varianti stvorennja skhemi zelenikh investicij vidpovidno do Kiots'kogo protokolu. *Climate Focus official site*. (2015, traven', 05). <http://www.climatefocus.com/documents/files/options_for_a_green_investment_scheme_for_ukraine_2006.pdf> (2015, traven', 05).
9. The Marrakesh Accords, Decision 2/CP.7 (10 November 2001) FCCC/CP/2001/13/Add.1. *UNFCCC official site*. <<http://unfccc.int/documentation/decisions/items/3597.php?dec=j&such=j&volltext=+%2FCP&anf=240&sorted=&dir c=&anf=240&seite=7#beg>> (2015, traven', 05). <<http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=1035>> (2015, traven', 05).
10. Weber, Rolf H. (2008). *Emissions Trading*. Unternehmen – Transaktion – Recht, Liber Amicorum für Rolf Watter, Zürich/St. Gallen. <https://www.bratschilaw.ch/en/publications.html?type=555&tx_flbwb_flwblightbox%5Bdocument%5D=195&tx_flbwb_flwblightbox%5Baction%5D=lightbox&tx_flbwb_flwblightbox%5Bcontroller%5D=Lightbox> (2015, traven', 05).
11. *Zvit pro rezul'tati roboti organiv Derzhavnoi finansovoi inspekcii za 2013 rik. 3.8.2. Pro realizaciju proektiv cil'ovikh (ekologichnikh) zelenikh investicij DP «Derzhekoinvest» (23 sichnja 2014)*. (Derzhavna finansova inspekcija Ukraini). *Oficijnij sajt Derzhavnoi finansovoi inspekcii Ukraini*. <<http://195.78.68.73/kru/uk/publish/article/102120;jsessionid=78007F9C76A42BC2139F4858B54D3621.app2>> (2015, traven', 05).